

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Українсько-угорський навчально-науковий інститут
Кафедра історії Угорщини та європейської інтеграції**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор Українсько-угорського
навчально-наукового інституту
_____ /Шпеник О.О./
«29» червня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Історія ранньомодерної України»

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність (Спеціалізація)(за наявності)	014.03 Середня освіта (Історія)
Освітня програма	«Історія (мова навчання фахових дисциплін – угорська)»
Статус дисципліни	Вибіркова
Мова навчання	Угорська/українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія ранньомодерної України» для здобувачів вищої освіти галузі знань «01 Освіта/Педагогіка», спеціальності «014 Середня освіта», освітньої програми «Історія (мова навчання фахових дисциплін – угорська)»

Розробники: Туряниця Інна Анатоліївна, доцент кафедри історії Угорщини та європейської інтеграції

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри Історії Угорщини та європейської інтеграції протокол № 11 від «13» червня 2023 р.

Завідувач кафедри доц. Зубанич Л. Л.

Схвалено науково-методичною комісією Українсько-угорського навчально-наукового інституту протокол № 2 від «27» червня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії доц. Талабірчук О. Ю.

© Туряниця І. А. , 2023 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4, 5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 135	3-й	3-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 3	5-й	5-й
	Лекції:	
	42	20
	Практичні (семінарські):	
	24	20
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усний	Самостійна робота	
	69	115

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Історія ранньомодерної України» являє собою вибірковий курс у процесі професійної підготовки фахівця-історика, логічно пов'язаний з іншими фундаментальними та професійно орієнтованими і спеціальними дисциплінами, а також є необхідним як для підготовки педагога середньої загальноосвітньої та вищої школи, так і науковця-дослідника гуманітарного профілю студій. Серед важливих завдань курсу є максимально достовірне відтворення найважливіших, етапів, елементів й ознак суспільно-політичного, економічного, гуманітарно-культурного розвитку України у період з 1569 по 1800 рр.

Мета курсу – всебічне та ґрунтовне вивчення і засвоєння явищ, основних подій та ранньомодерної історії та культури України як складової вітчизняної та всесвітньої історії.

Завдання навчальної дисципліни – вивчення особливостей адміністративного, політичного, соціально-економічного та культурного розвитку України від 1569 р. до початку ХІХ ст. Завдання курсу передбачають дві основні цілі:

Відповідно до освітньої програми, вивчення даної дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК-1 Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технології, вести здоровий спосіб життя.

ЗК-3 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-4 Здатність працювати в команді.

ЗК-5 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК-7 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-8 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК-9 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК-1 Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК-2 Володіти основами ціле покладання, планування та проектування процесу навчання учнів.

ФК-3 Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів.

ФК-4 Здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації дитини до саморозвитку (самовизначення, усвідомленого ставлення до навчання).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Історія ранньомодерної України» є опанування таких навчальних дисципліноосвітньої програми:

ОК-14. Історія та культура західноєвропейського середньовіччя;

ОК-15 Історія середньовічної України;

ОК-18 Історія та культура країн ЦСЄ у добу середньовіччя;

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знає історичні основні етапи розвитку предметної області	ПР01.
Знає та розуміє принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання	ПР03.
Уміє оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності	ПР05.
Добирає та застосовує сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів і здійснювати самоаналіз ефективності уроків	ПР08
Володіє формами та методами виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, уміти відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини	ПР09
Здатний цінувати розмаїття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності	ПР11
Усвідомлює цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.	ПР12
Знає історичну термінологію й наукову періодизацію історичних процесів	ПР13
Добирає міжпредметні зв'язки курсів історії в базовій середній школі відповідно до Державного стандарту загальної середньої освіти з освітньої галузі «Суспільствознавство».	ПР16
Знає та розуміє історіографію для аналізу сучасних наукових дискусій із проблем вітчизняної та всесвітньої історії	ПР17
Знає історичні особливості розвитку регіонів України, реалізовує краєзнавчий підхід на уроках історії, у позакласній та позашкільній роботі з учнівською молоддю.	ПР18
Пояснює та аналізує суспільні явища, процеси й тенденції у державі та світі, концепцію сталого розвитку людства	ПР19
Уміє орієнтуватися в науковій періодизації, порівнювати історичні процеси вітчизняної та всесвітньої історії, виявляти тенденції міжнародних відносин, пов'язані з геополітичними чинниками	ПР21
Уміє працювати із джерелами інформації, інтегрувати їх зміст, визнавати й сприймати різноманітність критичного аналізу і оцінок історичних джерел	ПР22
Характеризує об'єктивно й неупереджено історичні події та постаті різних історичних періодів	ПР23

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Історія ранньомодерної України»:

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Знає історичні основні етапи розвитку предметної області	ПР01.
Знає та розуміє принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання	ПР03.
Уміє оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності	ПР05.
Добирає та застосовує сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів і здійснювати самоаналіз ефективності уроків	ПР08
Володіє формами та методами виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, уміти відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини	ПР09
Здатний цінувати розмаїття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності	ПР11
Усвідомлює цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.	ПР12
Знає історичну термінологію й наукову періодизацію історичних процесів	ПР13

Пояснює та аналізує суспільні явища, процеси й тенденції у державі та світі, концепцію сталого розвитку людства	ПР19
Уміє орієнтуватися в науковій періодизації, порівнювати історичні процеси вітчизняної та всесвітньої історії, виявляти тенденції міжнародних відносин, пов'язані з геополітичними чинниками	ПР21
Уміє працювати із джерелами інформації, інтегрувати їх зміст, визнавати й сприймати різноманітність критичного аналізу і оцінок історичних джерел	ПР22

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни «Історія ранньомодерної України» є: виконання семінарських завдань, модульна контрольна робота, іспит.

Форми (методи) контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усні відповіді на семінарських заняттях.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота.

Форми підсумкового семестрового контролю: іспит.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	40	100
8	8	8	8	6	8	7	7		

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття (допуск, виконання та захист)	6	60
Модульна контрольна робота	1	40
Разом		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Методика оцінювання. Модульна контрольна робота складається із 2-ох завдань (2-ох теоретичних питань), котрі оцінюються у 50 балів.

За виконання семінарських завдань здобувачу вищої освіти також нараховується різна кількість балів, в залежності від складності матеріалу.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти поточного оцінювання є досягнення здобувачем освіти не менше 50% балів від загальної кількості запланованої за конкретною темою. Конкретна максимальна кількість балів подається у таблицях розподілу балів, які отримують здобувачі за модуль та за окремі види навчальної роботи.

Невиконані семінарських завдань, а також неявка на модульну контрольну роботу оцінюються в 0 балів незалежно від причини невиконання (неявки).

Сумарна оцінка (від 0 до 100 балів) виставляється у відомість модульного контролю. Модуль зараховується, якщо сумарний бал складає не менше 60 балів, і студент виконав і здав усі семінарські завдання, які є складовими даного модуля.

Здобувач вищої освіти, який не з'явився на модульну контрольну роботу, або ж його модульна оцінка складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний скласти (перескласти) модуль до початку підсумкового контролю у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету.

Критерії оцінювання підсумкового контролю

Екзаменаційна методика оцінювання. За результатами модульних контролів визначається підсумкова модульна оцінка. Оцінка визначається в залежності від рейтингового балу, або балів за іспит.

До складання іспиту допускаються здобувачі вищої освіти, у яких підсумкова модульна оцінка за семестр становить не менше 35.

Здобувач вищої освіти, підсумкова модульна оцінка якого складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний покращити її до початку підсумкового семестрового контролю під час чергування викладача на кафедрі у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету. В протилежному випадку, здобувач не допускається до іспиту і у нього виникає академічна заборгованість.

Іспит з навчальної дисципліни здобувач вищої освіти може не складати, якщо він успішно пройшов усі модульні контролі та його влаштовує підсумкова модульна оцінка.

Здобувачі вищої освіти, підсумкова модульна оцінка яких становить від 35 до 59, іспит складають обов'язково. Здобувач освіти може підвищити на іспиті рейтинговий бал, при цьому, за результатами складання іспиту оцінка не може бути менша за підсумкову модульну оцінку, яку він отримав за результатами модульних контролів.

Іспит проводиться в усній формі. Екзаменаційний білет складається з трьох питань. Оцінювання результатів навчання на іспиті здійснюється за 100-бальною шкалою. Оцінка за іспит вноситься у відомість обліку успішності.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка EC TS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерій оцінювання підсумкового контролю з дисципліни

— «**відмінно**» (90-100 балів, A) заслуговує студент, який виявив всебічне і глибоке знання програмового матеріалу, вміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою, засвоїв основну і ознайомився з додатковою літературою, розуміє взаємозв'язок головних понять дисципліни та їх значення для майбутньої професії;

— «**добре**» (82-89 балів, B) заслуговує студент, який виявив повне знання програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу рекомендовану програмою, виявив систематичний характер знань з дисциплін і здатний до самостійного доповнення, але під час відповіді допустив деякі неточності;

— «добре» (74-81 бал, C) заслугоує студент, що виявив не цілком повне знання програмного матеріалу, не завжди успішно виконує передбачені програмою завдання, частково засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою, виявив не систематичний характер знань з дисциплін і не завжди здатний до їх самостійного доповнення і під час відповіді допускає деякі неточності;

— «задовільно» (64-73 бали, D) заслугоує студент, що виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої роботи за професією, вміє виконувати завдання, передбачені програмою, знайомий з основною рекомендованою літературою. Як правило, дана оцінка виставляється студентам, що допустили помилки у відповіді на заліку чи екзамені та при виконанні залікових або екзаменаційних завдань, але які володіють необхідними знаннями для їх усунення за допомогою викладача;

— «задовільно» (60-63 балів, E) заслугоує студент, що виявив часткове знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої роботи за професією, не завжди вміє виконувати завдання, передбачені програмою, знайомий лише частково з основною рекомендованою літературою. Як правило, дана оцінка виставляється студентам, що допустили грубі помилки у відповіді на заліку чи екзамені та при виконанні залікових або екзаменаційних завдань, але які частково володіють необхідними знаннями для їх усунення за допомогою викладача.

— «незадовільно» (35-59 балів, FX) виставляється студенту, який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

— «незадовільно» (0-34 балів, F) виставляється студенту коли протягом семестру він допустив грубі помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

№ теми	НАЗВА ТЕМИ ЗАНЯТТЯ ТА РОЗДІЛИ
Модуль 1	
Змістовий модуль 1. Україна у другій половині XVI – першій половині XVII ст.	
1	Вступ до предмету
2	Українські землі у Речі Посполитій. Церковне життя та ренесансна в українській культурі
3	Козацька доба (XVI – перша половина XVII ст.)
Модуль 2	
Змістовий модуль 2. Козацька доба (XVI – перша половина XVII ст.)	
6	Культура України-Русі кінця XVI – середини XVII ст.
7	Українська козацька держава: від створення до Руїни
8	Гетьманщина, Запорізька Січ, Слобожанщина та Правобережжя

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Форма навчання (денна, заочна)				
	у тому числі				
Усього	лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота

1-й семестр						
Модуль 1 Україна у другій половині XVI – першій половині XVII ст.						
Змістовий модуль 1.						
Тема 1. Вступ до предмету		6				
Тема 2. Українські землі у Речі Посполитій. Церковне життя та ренесансна в українській культурі		8	6			20
Тема 3. Козацька доба (XVI – перша половина XVII ст.)		6	6			20
Разом за змістовий модуль 1		20	12			40
Модуль 2. Козацька доба (XVI – перша половина XVII ст.)						
Змістовий модуль 1.						
Тема 1. Культура України-Русі кінця XVI – середини XVII ст.		6	4			10
Тема 2. Українська козацька держава: від створення до Руїни		8	4			20
Тема 3. Гетьманщина, Запорізька Січ, Слобожанщина та Правобережжя		8	4			13
Разом за змістовий модуль 2		22	12			
Модульна контрольна робота						43
Усього годин	135	42	24			83

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Утворення Речі Посполитої та вплив на українське суспільство і культуру	4	
2	Козацька доба (XVI – середина XVII ст.)	4	
3	Українська козацька держава (друга половина XVII ст. – XVIII)	4	
4	Українська культура в добу Гетьманщини. «Козацьке бароко»	4	
5	Берестейська унія (1596 р.), її причини та наслідки;	4	
6	Ліквідації полково-сотенного устрою на території Слобожанщини та Гетьманщини	4	
Разом		20	

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Підписання Литви з Польщею Люблінської унії (1569 р.) та її наслідки для українських земель;	9	10
2	Зростання магнатського і шляхетського землеволодіння та остаточне закріпачення селян;	8	10
3	Литовські статuti (1529, 1566, 1588 рр.);	8	10
4	Берестейська унія (1596 р.), її причини та наслідки;	8	10
5	Козацькі повстання 90-х рр. XVI ст. під проводом К.	6	10

	Косинського і С. Наливайка;		
6	Андрусівське перемир'я (20 січня 1667 р.) та поділу України між Москвою і Польщею;	6	10
7	Підпорядкування української православної церкви московському патріарху як перший крок ліквідації автономії України (1685 р.);	6	10
8	Внутрішня політика І.Мазепи і його стосунки із московським царем Петром І;	6	10
9	Українська культура в добу Гетьманщини. «Козацькебароко»	6	10
10	Києво-Могилянська академія: центр освіти та науки України	8	10
11	Обрання в еміграції гетьманом України Пилипа Орлика та його діяльність по визволенню України	6	10
12	Ліквідації полково-сотенного устрою на території Слобожанщини та Гетьманщини;	6	5
	Разом	83	115

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Програмне забезпечення – сервіс GoogleMeet; система електронного навчання Moodle.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бойко О.Д. Історія України. Посібник (тести, запитання, завдання). Київ : Академія, 1998. 256 с.
2. Вандич Пьотр. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення / Пер. з англ. Софії Грачової. Київ : Критика, 2004. 463 с.
3. Вулф Ларі. Винайдення Східної Європи. Мапа цивілізації у свідомості епохи Просвітництва / Пер. з англ. Сергій Біленький за участі Тараса Цимбала. Київ : Критика, 2009. 592 с.
4. Горобець В. Зірки та терени козацької революції. Історія звитяг і поразок. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2017. 480 с.
5. Гуржій О. Право в Українській козацькій державі (друга половина XVII—XVIII ст.). Київ : Інститут історії України НАН України, 1994. 50 с.
6. Грицак Я.. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ : Портал, 2021. 408 с.
7. Історія України: Документи, матеріали / Уклад., комент. В.Ю.Короля. Київ. 2001.
8. Історія української культури : навч. посіб. для студ усіх спеціальн. : у 2-х ч. Ч. 2. : Українська культура Нового та Новітнього часів / О. О. Петутіна, Н.В. Вандишева-Ребро, О. В. Голозубов, [та ін.]; за ред. О. О. Петутіної. Харків : НТУ «ХПІ», 2012.
9. Історія України: Хрестоматія. В 2 ч. Вид. 2-е перероб. і доп. // Упор. С.М. Клапчук. Київ : ІЗМН, 1996; т. 1. 372 с.; т. 2. 336 с.
10. Історія Центрально-Східної Європи: Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / За ред. Леоніда Зашкільняка. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001. 660 с.
11. Історія України: Документи і матеріали // Укладання В. Короля. Київ : Академія, 2002. – 448 с
12. Історія України: Навчальний посібник // За ред. Смолія В.А. Київ : Альтернативи, 1997. – 424 с.
13. Історія української культури: У 5 т. / Гол. ред. Є. Патон. – Київ: Наук. думка, 2001. Т. 1: Історія культури давнього населення України. – 1135 с.; Т. 2: Українська культура XII – першої половини XVII століть. 847 с.

14. Кормич Л.І., Багацький В.В. Історія України від найдавніших часів до XXI століття: Навчальний посібник. Харків: ООО Одиссей. 2001. 480 с.
15. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України : монографія. Вид. 2-ге перероблене та розширене / Н. Яковенко. Київ: Критика, 2005. 584 с.
16. Плохій Сергій. Брама Європи: історія України від скіфських воєн до незалежності / Пер. з англ. Романа Клочка. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2016. 496 с.
17. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. Київ : Критика, 2015. 144 с.
18. Плохій, Сергій. Козацький міф. Історія та націєтворення в епоху імперій / Авториз. пер. з англ. Миколи Климчука. Київ : Laurus, 2013. 440 с.
19. Смолій В., Степанков В., Горобець В., Чухліб Т. Дипломатія Українського Гетьманату в міжнародних політичних комбінаціях раннього нового часу / Відп. ред. В. Смолій. Київ : Інститут історії України, 2022. 512 с.
20. Українська держава другої половини XVII–XVIII ст.: політика, суспільство, культура / Ред. кол.: В. Смолій (відп. ред.), О. Бачинська, В. Горобець (заст. відп. ред.), В. Матях (відп. секр.), Ю. Мицик, В. Степанков, Я. Федорук, Т. Чухліб (заст. відп. ред.). Київ : Інститут історії України НАН України, 2014. 671 с.
21. Універсали Богдана Хмельницького 1648-1657 / Упорядн.: І. Крип'якевич, І. Бутич; Ред. кол.: В. Смолій (голова), Г. Боряк, І. Бутич, Л. Гісцова, Я. Дашкевич, Ю. Мицик, В. Остапчук, П. Сохань, В. Степанков, Ф. Шабульдо, Ф. Шевченко, М. Шпаковатий, Н. Яковенко. Київ : Вид. дім "Альтернативи", 1998. 416 с.
22. Універсали Івана Мазепи. 1687-1709 / Упорядник: Іван Бутич. Кн. 1. Київ : 2002. 780 с.
23. Шевчук В. Козацька держава як ідея в системі суспільно-політичного мислення XVI–XVIII століть. У 2-х кн. Кн. 1. Київ : ТОВ "Видавництво "Кліо"", 2019. 792 с.
24. Яковенко Н.М. Нарис історії України: З найдавніших часів до кінця XVIII ст. Навч. пос. Київ : Генеза, 1997. 312 с.
25. Яковлева Т. Руїна Гетьманщини: Від Переяславської ради— до Андрусівської угоди (1659–1667 рр.) / Пер. з рос. Л. Білик. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 644 с.

Допоміжна література

26. Воронянський О.В. Історія України: Навч. пос. Харків : Парус 2007. 544 с.
27. Горобець В. Конфлікт і влада в ранньомодерній Україні. Сотник новгород-сіверський проти гетьмана Війська Запорозького, 1715–1722 / Відп. ред. В. Смолій. Харків : Інститут історії України НАН України, 2016. 288 с.
28. Горобець В. Князі і гетьмани усієї Русі. "Через шаблю маєм право". Злети і падіння козацької держави 1648-1783 років. Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2016. 352 с.
29. Горобець В. Світанок Української держави. Люди, соціум, влада, порядки, традиції. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2017. 448 с.
30. Грушевський М. Ілюстрована історія України. Київ : Наукова думка. 1992. 544 с.
31. Довідник з історії України / За ред. І.З. Підкова, Р.М. Шуст. Київ : Генеза, 2001. 1136 с.
32. Історія України: Нове бачення. Навч. пос. / Під ред. В.А. Смолія. Київ. 2000. 463 с.
33. Літвін Г. З народу руського. Шляхта Київщини, Волині та Брацлавщини (1569–1648) / Пер. з польськ. Лесі Лисенко; Наук. ред. Н. Старченко. Київ : ДУХ І ЛІТЕРА, 2016. 616 с.
34. Макарчук С.А. Писемні джерела з історії України. Львів, 1999.
35. Нариси з історії освоєння Південної України XV–XVIII ст. : колективна монографія / За ред. О. Репана; Авт. кол.: П. Бойко, В. Брехуненко, Т. Гончарук, В. Грибовський, В. Полторака, О. Репан, О. Серєда, І. Синяк, С. Чирук, Б. Черкас. Київ : К.І.С., 2020. 288 с.
36. Однороженко О. Українська (руська) еліта доби Середньовіччя і раннього Модерну: структура та влада / Ред.: Ю. Олійник, Ю. Железна. Київ : Темпора, 2011. 422 с.
37. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. пос. Київ : Знання-Прес, 2004. 390 с.
38. Полонська-Василенко Н.Д. Історія України: в 2 т. Київ : Либідь, 2002. Т.1. 672 с.

39. Таїрова-Яковлева Т. Іван Мазепа і Російська імперія. Історія "зради". Вид. 4-е доп., перероб. Київ : ТОВ "Видавництво "Кліо"", 2022. 416 с.
40. Хрестоматія з історії України литовсько-польської доби / Упор. Т.Гошко. Львів. 2011. С.
41. Яковенко Н. Вступ до історії. Київ : Критика, 2007. 375 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Електронна бібліотека історії України та всесвітньої історії [http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=S&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21FMT=brief_elib&S21ALL=\(%3C.%3EIHU%3D!%3C.%3E\)&S21SRW=dp&S21SRD=DOWN&S21STN=1&S21REF=15&S21CNR=10](http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=S&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21FMT=brief_elib&S21ALL=(%3C.%3EIHU%3D!%3C.%3E)&S21SRW=dp&S21SRD=DOWN&S21STN=1&S21REF=15&S21CNR=10)
2. Електронна бібліотека Інституту історії України
<http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=F&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами(Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)